

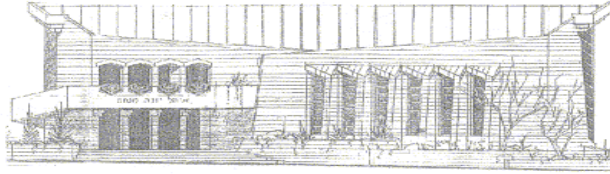
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה מאת הרב דוד אברהם ספקטור לשבת פ' כי תצא תש"ע בנושא:

בְּנֵינוּ זֶה !

שבת שלום. עוד מעט נגמר החופש הגדול ומתחיל ביה"ס. אז בדיוק באה פרשת כי תצא, בתזמון הנכון, TIMING עם פרשת בן סורר ומורה. ב"ה שהיום אין בר-מצוה או בת-מצוה, אז אני יכול לדבר חופשי בלי שמשווא מרגיש שזה מכוון אליו אישית.

אכן דין בן סורר ומורה הוא מגיל 13, מגיל בר מצוה משך שלושה חודשים בלבד (רמב"ם ממרים ז,ה-ו). למעשה במציאות לא היה בן סורר ומורה, כמובא במסכת סנהדרין (עא.). תניא: "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות". ויותר מזה פוסק הרמב"ם (שם ז,ח) שאפילו אם יש בן שנחשב לפי כל הקריטריונים "סורר ומורה", בכל זאת ההורים יכולים למחול לו והוא אינו נענש. אם כן - נשאלת השאלה אם במציאות אין דין של בן סורר ומורה מתקיים, אז "למה נכתב" בתורה? התשובה בברייתא היא: "דרוש וקבל שכר". וכותב על זה הרב קוק (אגרות ראיה א, עמ' שה): "והשכר על הדרישה גדול הוא מאד... כיון שהוא עשה באורח למודי את פעולתו (זאת אומרת לומד לעומק את פרשת בן סורר ומורה), איננו מניח בפועל לרשע (לבן סורר ומורה) ... להשתרש כלל ועיקר". או במילים אחרות: לימוד מעמיק של פרשת בן סורר ומורה, הוא פעולת-מנע כדי שלא יהיו בנים סוררים בעולם.

ונשאלת השאלה: מה בעצם החטא של בן סורר ומורה? הלא הוא "רק" זולל וסבא. רק אוכל בשר ושותה יין. אמנם בכמות מופרזת: אוכל (חצי מנה) כרבע קילו בשר ושותה (חצי לוג) 125 מ"ל יין איטלקי כשר ומשובח (סנהדרין ע., רמב"ם ממרים ז,ב). בזמנם זה נחשב כמות ענקית, אבל אצלנו זה נחשב כמות קטנה וסבירה. לכן רש"י (שם) שהיה לו כרם לענבי יין בצרפת כותב שהבעיה העיקרית של בן סורר ומורה איננה הכמות המופרזת אלא ש"ממשך בתריה" שהוא נמשך אחרי היין. אין לו גבולות. אמנם לכאורה אין איסור לשותות יין, אפילו הרבה ואין איסור לאכול בשר, אפילו הרבה, אבל לפי הרמב"ם: "זולל וסובא, עובר על מה שנצטוונו 'קדושים תהיו'. ובתחילת פרשת קדושים הרמב"ם מפרש את זה יותר: "התורה הזהירה... במאכלים האסורים והתירה... אכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות... בסובאי יין ובזוללי בשר... והנה יהיה נבל ('מנובל') ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב, ... וצוה בדבר כללי ('קדושים תהיו') שנהיה פרושים מן המותרות... ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו,ה) הנזיר: קדש ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט". בן סורר ומורה הוא מכור לשתייה חריפה, באידיש קוראים לו "לחיים-מאכער", שעושה כל כמה דקות "לחיים" ולא בדיוק לקידוש או להבדלה. הוא בדרך להיות אלכוהוליסט. וכמו שמי שמכור לסמים, שמברך כל הזמן "בורא מיני בשמים", יש חשש שלא יהיה לו מספיק כסף לקניית יין או סמים, ויצא לגנוב, כפי שמובא במס' סנהדרין (עב.). "הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סורר ומורה, שסוף מגמר (מכלה) נכסי אביו ומבקש למודו (רש"י): מה שהורגל בבשר ויין ואינו מוצא (מחוסר תקציב), ויוצא לפרשת דרכים ומלסטם (ושווד) את הבריות". מכאן ניתן ללמוד על החשיבות שהתורה נותנת לשימת גבולות מצד אחד ומצד שני לאבחון מוקדם של קשיים אצל ילדים "להגיעה לסוף דעתו של הבן". בבן סורר ומורה ההורים יוזמים ובאים לזקני עירו וְאֶל שְׁעַר מִקְמוֹ וְאֶמְרוּ בְּנֵינוּ זֶה. היום יש הרבה דרכים טיפוליות מקצועיות כדי שהילדים יצאו מוצלחים ומחונכים ואין צורך לסקול אף ילד אלא להיפך כפי שאמר ה' לנביא ירמיהו (טו,יט): תוציא יקר מזולל ומפרש הרד"ק: "תטריח עצמך עליהם להחזירם למוטב ותוציא יקר מזולל שתוכל להשיב הרשעים שהם זוללים להשיבם טובים ויקרים". גם היום אם נטרח ונעשה מאמץ עם סיוע מקצועי ניתן להוציא מכל ילד יקר. התפקיד של ההורים בזה מרכזי מאוד כפי ניתן ללמוד מפירושו של הרב שמשון (בן רפאל) הירש זצ"ל. לכאורה יש סתירה בפרשת בן סורר ומורה. בתחילה מסופר שאִינְנוּ שְׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ, אבל בסוף אומרים ההורים: אִינְנוּ שְׁמַע בְּקוֹלֵנוּ. בהתחלה יש שני קולות: קול אביו וקול אמו ובסוף יש קול אחד של שני הורים ביחד: קוֹלֵנוּ. כשיש שני קולות בבית, האבא אומר לו אסור והאמא אומרת לו מותר או להיפך, הילד יוצא מבולבל, סורר ומורה, שלא באשמתו, כפי שמפרש הרב הירש: "אם אין הסכמה בין האב לבין האם ואין הם מחנכים בכיוון אחד, הרי קלקלת הילד עדיין איננה מוכיחה את ההשחתה המוסרית של טבעו. אילו נתחנך כהלכה על ידי אביו ואמו אפשר שהיה מתפתח בדרך אחרת. ומה שעוות בידי ההורים יכול לתקון (לבוא לידי תיקון) על ידי החיים והניסיון." לעומת שני הקולות בתחילת הפרשה, בסוף הפרשה, יש קול אחד: קוֹלֵנוּ. ההורים מאוחדים ומדברים בקול אחד ברור ואם עכשיו הילד עדיין סורר ומורה, אז יש כאן בעיה אמיתית, כפי שכותב הרב הירש: "רק אם האב והאם מדברים בקול אחד, כאמור בפסוק: אִינְנוּ שְׁמַע בְּקוֹלֵנוּ... רק אם יש ביניהם אחדות דעים ורצון משותף, רק אז יכולים הם לומר לעצמם שלא הם אשמים בקלקלת בנם." לפי הרב הירש, רק קול אחד ברור של הורים שמאוחדים בכיוון החינוכי, יביא ברוב המקרים להצלחה חינוכית. ואני תפילה שיתקיים בנו בחודש התשובה נבואת מלאכי: וְהָשִׁיב לָב אֲבוֹת עַל בְּנֵיהֶם וְלָב בְּנֵיהֶם עַל אֲבוֹתָם.